

Könyvtári HírZengő

Baranya vármegyei könyvtárosok lapja

X. évfolyam 2. szám

CSORBA
GYŐZŐ
KÖNYVTÁR

BARANYAI
KÖNYVTÁRELLÁTÁSI
SZOLGÁLTATÓ RENDSZER

„24 óra az olvasásért” Bólyban

„Egyszerre memento mori,
keszekuszaság, és egyszerre
az életerő brutális,
lenyűgöző varázsa”
– beszélgetés Lapis Józseffel

Dublini mozaik

„Kertész leszek, fát nevelek”
– zöldkönyvtári konferencia
Tatabányán

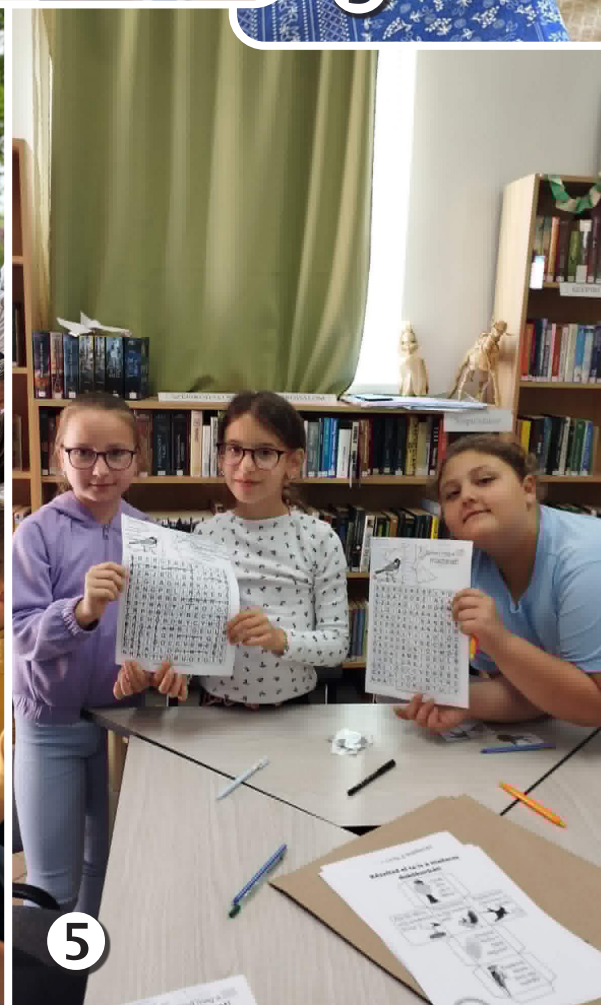

ISSN 2559-8767

9 772559 876009 >

2026. nyár

HÍRT ZENGÜNK!

Kedves Könyvtáros Kollégák!

Nyári számunkban olvashattok a „24 óra az olvasásért” olvasásnépszerűsítő programról, mely Bólyban immár második alkalommal került megrendezésre. Ezt követően egyik kollégánktól élménybeszámolót találtok, aki pár napot töltött Írországbán, főként Dublin nevezetességeit látogatta meg pl. Trinity College, Old Library stb. Egy interjú keretében megismerhetitek Lapis József kritikus, irodalomtörténészt, akinek 2025-ben jelent meg *Túl a fedélen* című könyve, amely a szerző elmúlt két évtizedben publikált tanulmányait, kritikusi recenzióit tartalmazza. Ennek apropóján kérdeztük őt a kritikus felelősségéről, a gyerekirodalom és a közös olvasás szerepéről. Bemutatkoznak könyvtáraink rovatunkban a Pellérd könyvtári szolgáltatóhelyet ismerhetitek meg. Zöld Könyvtár rovatunkban egy beszámolót olvashattok a tatabányai József Attila Könyvtárban megrendezett „Kertész leszek, fát nevelek” címet viselő zöldkönyvtári konferenciáról, amelynek középpontjában az ökotudatosság, az edukáció, a szemléletformálás és a környezeti nevelés állt. Valamint egy új programsorozatról, mely tavasszal indult a Csorba Győző Könyvtárban, a Tiszta otthon ÖkoKörrel, ahol a résztvevők célja az volt, hogy hogyan tudnának tudatosabban figyelni a környezetükre, és megtalálni azokat a lehetőségeket, hogy miként tudnának kisebb ökolábnymot hagyni, vagyis „zöldebbé” tenni mindennapjaikat.

Végül a számunkat az Évfordulók rovat zárja, amelyben a magyar gyermekirodalom három kiemelkedő alakjára – Csukás Istvánra, Janikovszky Évára és Lázár Ervinre – emlékezünk. Könyvajánlóinkban pedig további, évfordulójukat ünneplő szerzők műveiből válogattunk.

A szerkesztők

Kiadó:

Csorba Győző Könyvtár
7622 Pécs, Universitas u. 2/A.
Tel.: +36 72/501-690
<http://www.csgyk.hu>

Felelős kiadó:

Miszler Tamás igazgató

Főszerkesztő:

Mizerák Andrea
mizerak.andrea@csgyk.hu
+36 72/501-500/28014

Szerkesztők:

Csobán László, Gyántiné Kiss Kármén,
Szeifer Csaba, Simonfalvi Anita

Nyomda:

Sz. K. Stúdió Kft.
Számítástechnikai és Kiadványszerkesztő Stúdió
Felelős vezető: Pilláry Gábor
Megjelenik negyedévente, 300 példányban.
ISSN 2559-8767

TARTALOM

TUDÓSÍTÁS

4

„24 óra az olvasásért” Bólyban

5

Dublini mozaik

INTERJÚ

7

„Egyszerre memento mori, keszekuszaság, és egyszerre az életerő brutális, lenyűgöző varázsa” – beszélgetés Lapis Józseffel

BEMUTATKOZNAK KÖNYVTÁRAINK

10

Pellérd könyvtári szolgáltatóhely

ZÖLD KÖNYVTÁR:

11

„Kertész leszek, fát nevelek” – zöldkönyvtári konferencia Tatabányán

12

ÖkoKör – Együtt egymásért a fenntarthatóság jegyében

ÉVFORDULÓK

14

Évfordulók, amelyek újraolvasásra hívnak – Csukás, Janikovszky, Lázár

KÖNYVAJÁNLO

15

Olvasd újra! Irodalmi évfordulók 2026

Címlap: - Trinity College „Book of Kells Experience” kiállításának része, könyvespolc-installáció

- „Kertész leszek, fát nevelek” zöldkönyvtári konferencia, Tatabánya

Képválogatás: 1. Pogány, 2. Bár, 3. Almamellék, 4. Villánykövesd, 5. Dencsháza, 6. Kétújfalu

„24 óra az olvasásért” Bólyban

Bóly Baranya vármegyében, Pécs és Mohács között fekvő kisváros. A múltat tisztelő és a hagyományokat ápoló település lakói nem csak a várost szeretik és óvják, de büszkén elmondhatjuk, hogy könyvtárunk életét is ilyen megbecsülés, érdeklődés és szeretet övezi.

Otthonunk a város legöregebb épülete, az 1752-ben épült egykori Batthyány Uradalmi Magtár. Állományunk mintegy 30 ezer kötet, mely felnőtt, gyermek szak- és szépirodalmat, folyóiratokat, diafilmeket, valamint német nemzetiségi irodalmat ölel fel. Az olvasók térítésmentes beiratkozás után vehetik igénybe szolgáltatásainkat. Intézményünk arra hivatott, hogy biztosítsa a város, és annak vonzáskörébe tartozó lakosság korszerű könyvtári ellátását, és aktívan részt vállaljon a város kulturális életében. Egyik legfontosabb célunk az olvasás népszerűsítése, az olvasás, mint közösségi élmény megismertetése. Igyekszünk ezért az új könyvek beszerzése, a különböző könyvtári és tematikus foglalkozások mellett olyan programokat, rendezvényeket szervezni olvasóinknak, ahol átélhetik: az olvasás nem feltétlenül egy magányos tevékenység.

Idén októberben lesz 5 éves a Magtár Olvasóklubunk, melynek tagjai havonta egy alkalommal osztják meg egymással gondolataikat, érzéseiket az éppen közösen olvasott műről.

2026-ban már második alkalommal került megrendezésre a „24 óra az olvasásért” elnevezésű, egész napot és éjszakát átölelő programsorozatunk. Amikor tervezgettünk, nem az volt a célunk, hogy valakik 24 órán keresztül szünet nélkül, felváltva olvassanak a könyvtárban. Mást álmodtunk meg. Minél többféle programot terveztünk, több helyszínen és több korosztályt megszólítva.

Felkerestük és felkértük a város vezetőit, a partnerintézmények vezetőit, a plébános urat, a tiszteletes urat, az iskola pedagógusait, az óvónőket, a Magtár Olvasóklub tagjait, a Bólyi Baráti Kör nyugdíjasklub tagjait, hogy csatlakozzanak hozzánk. Olvassanak fel valamit, ami kedves nekik. Osszák meg

velünk, miért olvasnak? Mit jelent számukra, és mit ad nekik az olvasás? Nagy örömünkre sokan csatlakoztak hozzánk.

Mindkét évben más koncepciót választottunk. Tavaly a könyvtár előtt lévő teret egy nappalivá alakítottuk, idén pedig egy irodalmi Lapozó-kávézót varázsoltunk a szökőkút mellé. A gyerekeket szőnyegekkel, babzsákokkal és játszósarokkal berendezett mesesziget várta.

A nap az óvodás csoportok fogadásával indult. Diavetítéssel és papírszínház előadással vártuk őket. Ezután a kisiskolásoknak egy komlói nagymama tartott felejthetetlen könyvbemutatót és felolvasást. Kora délután a felsőbb évesek játékos vetélkedőben mérték össze tudásukat. Amíg mi berendeztük a kávézót, a téren hangoskönyv-hallgató programon vehettek részt az éppen arra járó fagyizók és érdeklődők.

16 órától indult a nyilvános felolvasás, melyet a Vlasits Barbara és Kállai Gergely (a Pécsi Nemzeti Színház művészei) által előadott, Rejtő Jenő kabaréjeleneteiből álló olvasószínház fűszerezett. Balaskó Bence színművész felolvasása nekünk is meglepetés volt: az eseményt látva, spontán kapcsolódott be a programba. Ezt követte 18 órától az Esti-mese, ahol a Madách Színház művésze, Galbenisz Tomasz emlékezetes előadása után anyukák, nagykik, nagytesók és óvónénik meséltek a gyerekeknek. Ezután a könyvtárban a Magtár Olvasóklub tartotta meg a találkozóját, miközben a gyerekek (és felnőttek) szabadtéri diafilmvetítésen vehettek részt a csillagok alatt. Bátran mondhatjuk, hogy ez volt a legnépszerűbb program a nap folyamán. Este 10 óra után éjszakai felolvasást tartottunk a szépirodalom romantikus

novelláiból, éjfélkor pedig elszabadultak a rémisztő történetek, melyek kitartottak reggelig.

Azok, akik felolvasóként regisztráltak a nap folyamán, kis ajándékot és emléklapot kaptak. Hallgatóként, érdeklődőként regisztráció nélkül és díjtalanul lehetett részt venni minden programon, sőt, mindenki fogyaszthatott kávét, limonádét, süteményt és a híres bőlyi pekes kiflit. A könyvtár 24 órás nyitvatartással várta az olvasókat, és bizony ahogy tavaly, idén is voltak az éjféli órákban kölcsönzőink.

Nagyon szép élményekkel gazdagodtunk ezen a napon, és azt reméljük, hogy olvasóink is. A legnagyobb tanulság amellett, hogy fantasztikus közösségben élhetünk és dolgozhatunk az, hogy igenis van igény az ilyen rendezvényekre. Az olvasók vágnak a figyelemre, a törődésre, és százszorosán viszonzják azt.

De hát aki könyvtáros, ezt nagyon jól tudja.

Reitzné Mladonyiczki Anett

Erzsébet Vigadó, Városi Könyvtár és Közetkeztetési Intézmény

TUDÓSÍTÁS

Dublini mozaik

Kelta motívumok. A táj smaragdzöldje. Patinás, sötét fapalcok és a könyvek illata. Viktoriánus üvegházak, trópusi oázisok. Vörös téglafalak, folyóparti séták. Bármikor, bárhol lecsapó, menetrendszerű eső. Sörillat, zsúfolt pubok és élőzene. Csípős, sós szél a tenger felől. Nekem ez Dublin. Február közepén utaztam ki ide, ahol egy régi kedves barátom látott vendégül, aki családjával már évtizedek óta Írországból él.

Book of Kells (részlet)

GAIA installáció a Long Roomban

Érkezésemkor a repülőtéren vendéglátóim vártak rám, majd a városba vezető úton egy rövid, de emlékezetes pillanat is adódott: majdnem a „rossz” oldalra szálltam be az autóba, hiszen a forgalmi rend eltér az otthon megszokottól. Így sikerült rögtön az első öt percben határozott mozdulattal rátenyerelnem a kormányra, miközben a barátom udvariasan megjegyezte, hogy bár nagyon örül az érkezésemnek, a vezetést egyelőre mégis inkább magára vállalná. Miután ezt tisztáztuk, gyorsan helyet cseréltünk, ebből a félreértésből azonnal egy jóízű nevetés lett. Már az első este belekóstoltam a helyi kultúrába: koncert egy hangulatos ír pubban, utána pedig a kivilágított, éjszakai utcák. Azonnal beszippantott a város.

A dublini tartózkodás második napja Írorság legrégebbi egyeteme, a Trinity College felfedezésével telt. A programban az Old Library és a Book of Kells Experience részeként a Red Pavilion épülete egyaránt szerepelt. A neves egyetem könyvtárának központi eleme a híres Long Room, amelyet gyakran a világ legszebb könyvtártermeként em-

legetnek. A mintegy 65 méter hosszú, boltíves csarnok két szinten futó, sötét fa könyvespolcaival és monumentális térarányaival már önmagában is lenyűgöző látványt nyújtott. A tér misztikus atmoszféráját tovább erősítette a GAIA installáció: egy monumentális, Földet ábrázoló, körkörösén vetített vizuális műalkotás. A lassan forgó, részletgazdag földgömb erőteljesen hatott az ember tér- és időérzékelésére. A polcok között sorakozó márványmellszobrok (többek között Arisztotelész, William Shakespeare és Jonathan Swift alakjai) az európai tudományos és irodalmi örökség folytonosságát idézik. A Long Room egyik kiemelt kulturális jelképe a 15. századi ír hárfa, amely Írorság nemzeti szimbólumaként a gyűjtemény nemzeti jelentőségét is hangsúlyozza. Az intézmény állománya több mint 400 éve gyarapodik, ma mintegy 350.000 nyomtatványt, valamint körülbelül 20.000 ritka kéziratot foglal magában. Ezek a rendkívül értékes dokumentumok ma már jelentős részben nem a látogatók által közvetlenül látható polcokon sorakoznak. Egy gondos állományvédelmi folya-

mat részeként áthelyezésre kerültek. Az Old Library „Redevelopment Project”, vagyis a régi könyvtár átalakítási és korszerűsítési projektjének keretében a könyvtár 21. századi technológiákat és restaurálási módszereket alkalmaz a gyűjtemény megővására. A közel 200.000 könyvet a Long Roomból egyenként távolították el, speciális vákuumos tisztításnak vetették alá, rögzítették az állapotukat, RFID-vel látták el, katalogizálták, végül pedig klimatizált, ellenőrzött raktárakba költöztették. A patinás épület így egyszerre kiállítótér, kutatási központ és élő örökségvédelmi projekt, ahol a múlt megőrzése és a jövő számára való hozzáférhetővé tétele kéz a kézben jár.

A látogatás a Book of Kells Experience második állomásán, a Red Pavilion épületében folytatódott. Itt a történelmi falak után egy modernebb környezet fogadott, ahol a bemutatás hangsúlya a vizuális és digitális eszközökre helyeződött. A Red Pavilion egy 600 négyzetméteres, ideiglenes kiállítóépület, amely magával ragadó digitális élményt kínál. A térben nem a hagyományos vitrinek dominálnak, hanem a nagy méretű vetítések és hanghatások, amelyeknek köszönhetően a látogató szinte „benne áll” a kiállításban. A tárlat legfőbb attrakciója a „Book of Kells 360” elnevezésű bemutató, ahol a híres, 9. századi díszes kéziratos, a „Book of Kells” lapjai hatalmas falakon jelennek meg. A vetítés során a könyv bonyolult kelta mintái, aprólékos illusztrációi és élénk színei óriási méretben kelnek életre, így olyan részletek is láthatóvá válnak, amelyeket szabad szemmel szinte lehetetlen lenne észrevenni. A kiállítás célja, hogy hidat képezzen a tradicionális könyvtári élmény és a mai digitális bemutatói formák között. A Red Pavilion interaktív állomásai mellett a kéziratos készítésének hátterét, a középkori írástudás körülményeit és a könyv kalandos történetét mutatják be közérthető módon. A látogatás végén a tárlat egy ajándékboltba vezet, ahol a Book of Kells-hez kapcsolódó igényes kiadványok és emléktárgyak érhetők el.

Délután felkerestem a St. Stephen’s Green parkot is, ahol a hűvös februári időjárás ellenére is sokan töltötték a szabadidejüket. A gondozott zöldfelületek, a tavak és a város nyüzsgésétől néhány lépésre meg tapasztalható nyugalom tökéletes kivonata volt Dublin valódi hangulatának.

A harmadik napon biológia szakos érdeklődésemhez híven az Ír Nemzeti Botanikus Kert meglátogatására szántam az időt. A Glasnevin városrészben található kert a maga több mint 15.000 növényfajt bemutató gyűjteményével

Long Room

Dublin egyik legfontosabb tudományos és természetvédelmi intézménye. A látogatás során különösen mély benyomást tettek rám a történelmi üvegházak, köztük a híres Great Palm House és a Curvilinear Range, amelyek viktoriánus kori vasszerkezetükkel a trópusi és szubtrópusi fajok lenyűgöző tárházát rejtik. A különböző növényházakban a melegebb éghajlatot idéző fajok mellett földrajzi és ökológiai szempontok szerint rendezett gyűjtemények is helyet kaptak. A nap nyugodt, sétáló tempóban telt az üvegházak között, ahol a tudományos rendszerezés és a természet közvetlen szépsége egyszerre volt jelen. A botanikus kert így a dublini tartózkodás csendesebb, de szakmailag különösen inspiráló állomásának bizonyult.

A negyedik napon az Ír Nemzeti Galéria és az Ír Nemzeti Múzeum látogatása szerepelt a programomban, amely átfogó képet adott az ír képzőművészet és a történelmi örökség világáról. Zárásként az Ír Nemzeti Könyvtár felkeresését terveztem. A könyvtár 1877-ben jött létre az Ír Királyi Tudományos Akadémia gyűjteményének alapjain, és ma Írország legfontosabb nemzeti kézirattára. Az épület már kívülről is történelmi tekintélyt áraszt, különösen a bejárati terek, amelyek az ír irodalmi örökség kiemelkedő alakjainak állítanak emléket. Az olvasóterembe sajnos nem volt lehetőségem

belépni, mivel a használatához kötelező a beiratkozás. Bár jeleztem, hogy kollégaként, Magyarországról érkezett könyvtárosként vagyok jelen, a szabályok alól nem kaphattam felmentést. A belső tér helyett így a „Yeats: The Life and Works of William Butler Yeats” című állandó kiállítást látogattam meg, amely Írország egyik legjelentősebb költőjének életét és munkásságát mutatja be eredeti kéziratokkal, személyes tárgyakal és dokumentumokkal.

Az utolsó napon Malahide következett, amely egy rövid vonattal van Dublintól. Hangulatos, rendezett tengerparti kisváros, a helyiek kedvenc hétvégi helye. Elhatároztam: ha a fene fenét eszik is, én elmegyek a tengerpartra, mert imádom a tengert. A part menti séta, a kikötő és a nyugodt atmoszféra tökéletes, lassú lezárást adott az utazásnak. Jóleső ellenpont volt a korábbi sűrű napok után.

Jó volt egy kicsit részese lenni ennek a világnak, és látni, hogyan élnek itt azok, akiket szeretek. Belelátni a mindennapjaikba, és átvinni azt a természetes nyugalmat, ami az ottani embereket jellemzi. Dublin feltöltött, megnyugtató, és egy kicsit meg is változtatott. Megmutatta, hogy az állandó rohanás helyett lehet egy kicsit lassabban, szabadabban is létezni.

Fűkőné Herceg Helga – Csorba Győző Könyvtár

„Egyszerre memento mori, keszekuszaság, és egyszerre az életerő brutális, lenyűgöző varázsa” – beszélgetés Lapis Józseffel

Lapis József *Túl a fedélen* című könyve 2025-ben jelent meg a Prae Kiadó gondozásában. A kötet a szerző elmúlt két évtizedben publikált tanulmányait, kritikusi munkáját sűríti egybe. Interjúnkban ennek apropóján kérdeztük őt a kritikus felelősségéről, a gyerekirodalom és a közös olvasás szerepéről.

– 2007-ben a *Tiszatáj* folyóiratban jelent meg az első recenziód a *Világ lepkeszárnyon* című gyerekköltészeti antológiáról. Az azóta eltelt húsz évben következetesen és folyamatosan foglalkozol a gyermek- és ifjúsági irodalommal. Mi az a felhajtóerő, amiért ennyire kitartasz a gyerekirodalom mellett?

– Hálás vagyok azért, hogy irodalommal foglalkozhatok, mondhatni életvitelszerűen. Nem tartom ezt evidens dolognak, ez kegyelem. Könyvek között ülök most is, nézem a gerinceket a polcon, a borítókat mellettem. Versek, elbeszélések, egyebek, ott van bennük a végtelen. És ha ránézek a gyerekkönyves polcomra, akkor ez a végtelen más színekkel is megtelik. Szó szerinti értelemben is, hiszen a gyerek- és ifjúsági könyvek vizualitása elképesztően kreatív, művészi, gazdag, inspiráló. És átvitt értelemben is, amennyiben a gyerek- és ifjúsági irodalom más tónusokat, vibrációkat, nézőpontokat, hangokat, szemléletmódokat, témákat áramoltat be az irodalom fantasztikus világába. Rilke írja Kosztolányi fordításában, vagy Kosztolányi írja Rilke német sorai nyomán a *Gyermekkor* című versben: „Jó volna eltűnődni, hogy hová ment, / az, ami nincs, de lelkünk úgy kívánja, / gyermekkorunk sok hosszú délutánja, / mely vissza nem tér s nem mond többet áment.” Felnőtti tudattal a gyerekirodalom visszaröpít egy világba, de legalábbis valamiféle kapcsolatillúziót teremt vele, ami túlmutat a viszsza-vágyódáson, és innen van a nosztalgia. Nem mondom, hogy elfeledett tartalmakat idéz fel, mert nem szükségképp volt az benne úgy a tudatban és megélésben, ahogy egy-egy mű megmutatja. Olyan művek ezek, amelyeket felnőttek írtak-rajzoltak, de olyan felnőttek, akik szintén keresik a kapcsolódást, és el mernek rugaszkodni, nem valahová, de valahonnan. Ha valaki nem Weöres Sándor, aki úgy mozog természetes módon a szavak különböző világai között, mint Neo a Mátrixban, akkor annak gondolkodnia kell a gyermekin, tartalmain, megszólalásain, idegenségén. Az idegenség tapasztalata épp nem a kapcsolat hiányát, hanem annak megteremtődését jelenti, azt, hogy nem mindig értjük, de közünk van hozzá, hat ránk. A gyerek- és ifjúsági irodalom a gyermeki alakzatán keresztül teremt meg ezt a borzongatóan különös, delejező, izgató idegenséget. „Olykor kísért még: – tán csak egy esőben, / de már

nem értjük, mért is oly mesés; / mi sok találkozás volt és mi bőven, / mi sok viszontlátás és elmenés,” – folytatva az iménti verset. Én Kosztolányitól nagyon sokat tanultam a gyermeki egyfajta megértési kényszeréről. Nem véletlen, hogy neki két nagy témája volt, amelyek összefüggnek: a gyermek, s hogy meghalunk. Természetesen a gyereki-

rodalom nem ezt jelenti, de azt kérdezted, hogy számomra mi a felhajtóerő. A banális válaszem az, hogy meghalunk. S amit én a gyermekben tapasztalok, valami hasonlót érzek a gyerekirodalommal foglalkozásban is. Egyszerre memento mori, keszekuszaság, és egyszerre az életerő brutális, lenyűgöző varázsa.

– **Szerinted mitől válhat ma egy gyerekirodalmi szöveg valóban felfedezésre érdemes művé?**

– Nehéz erre általánosan érvényes választ adni, hiszen a gyerek- és ifjúsági irodalom borzasztóan sokrétű és változatos terrén, amely – ha a célközönséget nézzük – a kisgyerektől a kamasz-, illetve a fiatal felnőttkorig számos megszólalásformát és tárgyi alakot is ölt, a gazdag képi világtól, ritmikus, rövid szövegektől kezdve az összetett narratív formáig. A gyerekversben ott lüktetnek a csodák elemi ritmusai, a gyerektekintet felforgató villanásai, a mesékben kavarognak-gombolyognak a világ alaprendjének szálai a varázslat égíse alatt, az ifjúsági prózában ott a szocializáció gondjaival és egy kinyíló világ lehetőségeivel való izgatott szembesülés a gyerek- és felnőttkor határán. S mivel sokféle a gyerek, eltérő érdeklődéssel és igényel, ezért kinek-kinek más és más lesz az, ami megtalálja. De hogy miért érdemes törekedni arra, hogy létrejöjjön valamilyen találkozás? Azt gondolom, hogy olyan szempontok mellett, mint hogy a gyerekirodalom a vizuális és a nyelvi regiszterein keresztül egyszerűen készségeket is fejleszt minőségi és egyedi módon a közvetlen élményszerűsége túl – amely önmagában érték –, másképpen, mint az egyéb közvetítőrendszerek, a könyvek univerzuma egy másfajta időtapasztalatban részesít, más tempóra állítja a figyelmet, azáltal, hogy lelassít és bensőségebb. Amennyire nehéz időnként a könyvek tempójával együtt mozognunk az ingerbombázásban – nem csak a gyerekeknek, a felnőtteknek is –, annyira megéri, ha mégis sikerül. Meggyőződésem, hogy nincs fontosabb dolog kortárs világunkban, mint a lassítás, a figyelemkoncentráció, az elmélyülés. A könyvek jellegüknél fogva ezt az irányt képviselik. Egy jó könyv nem feltétlenül megértő szerelmes: követeli, könyörgi, vágyja a figyelmünket, azt akarja, hogy az övé legyünk, amíg vele foglalkozunk. Az alkotó tevékenységek és a játék mellett az olvasás az, ami ezt a behelyezkedést el tudja érni. A kisgyermekkorban pedig az együtt olvasás az idő közös, bensőséges megélését ajándékozza, ami hosszú időre elraktározódik.

– **A *Túl a fedélen* több ponton önreflexív: a kritika természetét, határait és átlépési lehetőségeit is vizsgálja. Mi az, amit ma a kritikusi szerepben „fedélnek” érzel, és mi az, ami ezen a fedélen túl vár — akár a módszer, akár a látásmód terén?**

– A fedél az, ami a könnyen adódó szokásrend és konvenciórendszere kerete, ami rajta túl van, az pedig a mű egyedisége. Akkor jutunk túl a fedélen egy gyerekirodalmi mű kritikájában, ha valóban érdemi kérdező viszonyba kerülünk vele – ez általánosságban is elmondható az irodalomértelmezésről, tapasztalataim szerint gyerek-

könyvek esetében azonban több a sematikus megközelítés, erősebbek a gyorsan adódó olvasási megoldások, köszönhetően elsősorban annak, hogy a gyerekirodalomhoz pedagógiai-morális, s nem poétikai szempontok szorított közelítünk. A módszer az lehet, hogy felejtsük el, amit a gyerekkönyvekről általánosan gondolunk, és várunk tőle, lépünk vele kapcsolatba mint egyedi művel, s aztán találunk vissza a specifikusan gyerekirodalmi szemponthoz, remélhetőleg már egy picit másfajta fénytörésben. Egy hevenyészett példával élve, ha egy gyerekkönyv dominánsan sötét tónusokkal dolgozik, akkor engedjük el azt az első reakciót, azt az előzetes tudást, hogy márpedig élénk színűnek kellene lennie, s engedjük hatni, majd gondoljuk át, hogy mit jelent ez határesetetika szempontból, mit tesz hozzánk másként, mint egy színes vizuál. Vagy ha nem a könnyen felismerhető, plasztikus alakformálást kapjuk, akkor lépünk túl az első berzenkedő reakciókon, és próbálunk menni a képi nyelv sajátosságával. A szöveget illetően pedig azt a szempontot engedjük el, hogy ezt vagy azt a nyelvi formát, tartalmi elemet érti-e a gyerek vagy sem, hanem elsődlegesen olvassuk úgy, mint bármely irodalmi művet, és innen értékeljük és értelmezzük. Aztán ezt a kompetenciakérdést vissza lehet hozni, de ne túlzottan magabiztos válasszal. Van egy olyan hipotézi-

sem, hogy egy gyerekkönyv ideális olvasója nem feltétlenül az a gyerek befogadó, aki már rendelkezik minden információval a jelentések feltárásához, hanem az, akinek a határait feszegeti egy-egy megoldás, ami kérdéseket szül, ami az ismeretlen felé hívogat. Nem pusztán ismeretgyarapításra, információkövetítésre gondolok, hanem a nyelvvel való találkozásra, arra a tapasztalatra, ami „a nem pontosan értem, de inspirál”, vagy a „nem értem, de izgat” élményköre, a fantázia meglődulása, a világ ismeretlen mélységeinek és hatalmas kalandjának feltárulására a nyelvi formákon, poétikai megoldásokon, furcsa asszociációkon, egyedi hangnemen keresztül. Ismét az idegenségnél tartunk. Ez persze ingoványos terület, de szeretek ezen gondolkodni. Mindamellett vallva, hogy a nagyon is otthonos, belakható, azonosulható világokkal való találkozásra ugyanúgy szükség van időről időre.

– A kislánnyal való közös olvasásokról is írsz a kötetben. Milyen új szempontok nyíltak meg előtted a gyerekolvasókon keresztül? Mondhatjuk, hogy a kritikus szigor olykor „ellágyulhat” a közös befogadás élményében?

– Valójában, amiket fentebb már szóba hoztam, nem kis részben e közös olvasások tapasztalatainak eredménye. Arról van szó, amikor meglepődöm egy-egy nem várt reakción a részéről, azon, hogy mikor mi inspirálja a befogadást, akár a vizualitást, akár a szövegiséget illetően. Amikor kérdéseket tesz fel, és mikor milyen kérdéseket tesz fel. Hogy tud működni a *Barátnőm*, *Bori* sorozat borzasztóan egyszerű történetvezetése, a kisgyerekkor leghétköznapibb, átélhető eseményeinek és helyzeteinek közvetlen újraalkotása a nagyszülőknél alvástól kezdve a betegségen keresztül az úszni tanulásig, a barátnővel összeveszésig, a főzésig. És emellett működik Kollár Árpád *A völgy, írta Tárkonyának* költőien egyedi, játékos, időnként nonszensz, szubverzív nyelvi világa a depresszív „nemköltő költő” főhőssel és az antitündérrel, mert ez nagyon más, mint amivel találkozunk. Ez irodalom. Mint ahogy művészet Dániel András kufliuniverzuma is, a rengeteg apró képi részlet-megoldással, önreflexivitással, metagesztussal, bölceleti pillanattal, miközben alapvetően egy szerethető lénycsapat vicces kis kalandjait olvassuk. Odafigyelek a közös olvasásélményeinkre, beszélgetésekre, és gondolkodom – meglehetősen egyszerű munkamódszer. Nincsenek nagy titkok, rácsodálkozó gondolkodás van. A kritikus szigor szerintem nem lágyul el, ugyanis hasonló szemléletmódot alkalmazok a gyerekirodalmi kritikáimban, mint bármely más szépirodalom esetében: mindkét esetben a mű árnyalt megértésére törekszem, de nagyon izgalmas, hogy bizonyos esetekben nem csak a magam befogadás-élménye van segítségemre a folyamatban. De valójában a felnőtt irodalom esetében is igyekszem letapogatni más olvasói reakciókat, és gondolkodni rajta. Ha van rá lehetőség, el szoktam olvasni a Moly.hu értékeléseit, beszélgetek barátaimmal. Hiszek a tükrökben, és nem tartom magam sem tévedhetetlen, sem mindentudó kritikusnak.

De a kritikának, mint szövegműnek ezzel együtt érvényes és vállalható állításokat kell tennie, akár a kételyek megfogalmazása, akár az értelmező gesztusok, akár a dicséretetek terén.

– A *Túl a fedélen* nemcsak tudományos, hanem szemléleti állásfoglalás is. Milyen felelőssége van ma a gyerekirodalom-kritikusnak a nyilvános irodalmi diskurzusban?

– Úgy gondolom, hogy a legnagyobb felelőssége abban van, hogy megmutassa, hogy egy gyerekirodalmi alkotás ugyanúgy komolyan veendő és összetett módon értelmezhető mű és művészeti-kulturális termék, mint bármely más könyv. Minden más ebből következik, és ezután jön.

– A kötet egyik legnagyobb erénye a gyerekirodalom és „az” irodalom közötti falak lebontása. Hogyan látod ennek a határátlépésnek a tétjét az irodalomtudomány és a szélesebb olvasóközönség szempontjából?

– Az irodalomtudomány szempontjából az a tét, hogy a gyerekirodalommal foglalkozó értelmező és kritikus képes legyen megmutatni egy minőségi gyerekkönyv esztétikai összetettségét és különlegességét különböző kultúratudományos kérdezésmódok felől – akár a klaszrikusabb megértésméletek, akár a – relatíve – újabb kultúraértelmező irányok segítségével. A szélesebb olvasóközönség szempontjából pedig az lehet a tét, hogy segítsük azt a folyamatot az egyébként nagyon szerény elérési eszközeinkkel, amely a plurális tartalomfogyasztásra ösztönzi a szülőket és pedagógusokat, gyermekekkel foglalkozó szakembereket, azaz láthatóvá tenni a gyerekirodalmi paletta sokszínűségét és értékét, akár rejtett, kisebb nyilvánossághoz eljutó szeleteit. Hogy a nyitottságot és a kísérletezőkedvet ösztönözzük, segítsük a konvenciók és berögzültségek lebontását, hogy ne féljünk a kortárs gyerekkönyvek akár eleinte szokatlan képi és szövegvilágával történő ismerkedéstől, ne féltsük ezektől a gyereket és magunkat, hogy meg tudjuk mutatni, hogy miért gondolunk egy adott könyvet minőséginek vagy izgalmasnak. A kísérletezőbb, a „kézműves” gyerekirodalom, illetve a kevésbé szem előtt lévő, de igényesnek és ajánlhatónak tartott gyerek- és ifjúsági irodalmi alkotások jobban rászorulnak a szakmai visszajelzésekre és a láthatóvá tételre, mint a populárisabb kiadványok. De fontosnak tartom a népszerű művek árnyalt és elfogulatlan, negatív előítéletektől mentes kulturális kontextualizálását is. Én abban hiszek, hogy az a hasznos, ha minél inkább sokrétű a befogadási mezőnk, és sokféle olvasásélménnyel találkozunk a gyermek is – ahogyan nem féltem őket a kísérletező könyvektől, úgy nem a magukat könnyebben adó, gyorsabb hatásra törekvő kiadványoktól sem. Ártani semmi sem fog, de minél rétegzettebb a tapasztalati mező, annál hatékonyabban épít bármilyen olvasmány.

Simonfalvi Ancsa – Csorba Győző Könyvtár

Pellérd könyvtári szolgáltatóhely

Pellérd Baranya vármegyében, Péctől mindössze néhány kilométerre található. A település neve először egy 1305-ben kelt oklevélben szerepel „Pellart” alakban, története azonban jóval régebbre nyúlik vissza.

Régészeti kutatások bizonyítják, hogy a területe már több ezer éve lakott volt. Az itt feltárt leletek azt igazolják, hogy az elmúlt évezredek során számos nép és kultúra hagyta hátra emlékeit. A legkorábbi tárgyi emlékek a bronzkorból (Kr. e. 1300–1100 körül) származnak, a településtől nyugatra pedig jelentős kiterjedésű római kori lelőhelyeket is feltártak.

A honfoglalást követően Pellérd környéke az Aba nemzetség birtokai közé tartozott, és feltehetően ekkor alakult ki maga a település is. A török hódoltság idején a falu szinte teljesen elpusztult, ám a törökök kiűzését követően hamar újra benépesült. A település történetében több jelentős birtokos család is szerepet játszott, közülük a legismertebb a Brázay család. Brázay Kálmán 1887-től lett a 2750 holdas pellérdi uradalom tulajdonosa. Nevéhez fűződik a sósorszesz széleskörű elterjesztése Magyarországon. A település központjában áll a neoklasszicista stílusban épült Brázay-kastély, amelynek parkja ma közparkként szolgál, az épület pedig oktatási intézménynek ad otthont. Pellérd további jelentős műemléke az Antiochiai Szent Margit tiszteletére emelt templom, amely 1700-ban épült, majd 1810-ben átépítették.

A fejlett infrastruktúrával rendelkező községben ma több mint 2300-an élnek. A településen számos vállalkozás, egyesület és civil szervezet működik, emellett ipari területtel is rendelkezik. Pellérd Aranyosgadánnyal és Kővágószőlőssel közös önkormányzati hivatalt tart fenn. A helyi lakosok számára nyolcosztályos általános iskola, óvoda, bölcsőde, orvosi rendelő, posta, gyógyszertár, üzletek és étterem biztosítják a mindennapi szolgáltatásokat. A község életéről rendszeresen beszámol a *Pellérdi Tükör* című helyi újság.

Pellérden a községi könyvtár hosszú ideig az iskolai könyvtárral összevontan működött. 2014-ben a Pellérdi ÁMK Művelődési Házába költözött, amely az Integrált Községi és Szolgáltató Tér (IKSZT) pályázat keretében újult meg. Ugyanabban az évben csatlakozott a Könyvtárellátási Szolgáltató

Rendszerhez (KSZR) és a Csorba Győző Könyvtárral partnerségben látja el a könyvtári feladatokat.

A könyvtár állományát a megyei könyvtár folyamatosan gyarapítja új dokumentumokkal; a szolgáltatóhely jelenleg közel 1900 kötetet kínál olvasóinak. Az évek során a könyvtár számos eszközzel és berendezéssel gazdagodott: számítógépekkel, nyomtatóval, hangszóróval, társasjátékokkal, diavetítővel, babzsákokkal, gyermekbútorokkal, polcokkal és folyóirattartó polccal. Emellett rendszeresen részesül szakmai és programtámogatásban is.

A szolgáltatóhely minden évben csatlakozik az Országos Könyvtári Napok programsorozatához, 2015-ben pedig bekapcsolódott a KönyvtárMozi szolgáltatásba is. 2017-ben az elsők között vezette be a Corvina Integrált Könyvtári Rendszert, amely lehetővé teszi az állomány elektronikus kölcsönzését, visszavételét, hosszabbítását, valamint az olvasók regisztrációját.

A könyvtár technikai felszereltsége jó: három számítógép áll a használók rendelkezésére, emellett helyben folyóirat-olvasásra is lehetőség van, számos folyóirat érhető el nyomtatott, illetve online formában. Az intézmény szoros kapcsolatot ápol a település civil szervezeteivel, egyesuleteivel, az iskolával és az óvodával. Az oktatási intézményekkel közösen számos programot szerveznek. Fontosnak tartják a gyermekek olvasóvá nevelését, ezért gyereksarok is várja a látogatókat, ahol kedvükre nézegethetik a mesekönyveket, játszhatnak és rajzolhatnak.

A könyvtár munkatársa, Dömse Dalma heti három nap, kedden, szerdán és pénteken várja az olvasókat és a látogatókat.

Mizerák Andrea – Csorba Győző Könyvtár

„Kertész leszek, fát nevelek” – zöldkönyvtári konferencia Tatabányán

Atatabányai József Attila Könyvtárban került megrendezésre a *Kertész leszek, fát nevelek* címet viselő zöldkönyvtári konferencia, amelynek középpontjában az ökotudatosság, az edukáció, a szemléletformálás és a környezeti nevelés állt.

Különböző előadásokon és workshopokon vehettek részt az érdeklődők. A rendezvény célja az volt, hogy felhívja a figyelmet a fenntartható életmód jelentőségére és jó gyakorlatokat mutasson be, valamint a mindennapokban is könnyen alkalmazható, környezettudatos megoldásokat kínáljon, továbbá különböző korosztályok számára kidolgozott, környezettudatosságot erősítő programokkal ismerkedhettek meg az érdeklődők.

A konferencia első előadója Dr. Gébert Judit, az Eötvös Loránd Tudományegyetem egyetemi docense *A környezeti igazságosság kérdései* címmel tartotta meg előadását. Prezentációja elején azt vizsgálta, hogy vajon a nyomtatott könyv vagy az e-könyv rendelkezik-e kisebb ökológiai lábnyommal. A nyomtatott könyvek esetében a legfontosabb problémák közé tartozik az erdőirtás, a papírgyártás víz- és energiaigénye, valamint az üvegházhatású gázok kibocsátása. Az előadás szerint évente mintegy 30 millió hektár erdőt vágnak ki, és az így nyert faanyag jelentős részét papírgyártásra használják. Az erdőirtás nemcsak a biodiverzitást csökkenti és élőhelyeket szünteti meg, hanem gyakran egyes közösségek kizorításával is jár. A könyvek tárolása szintén erőforrásigényes, bár az újrahasznosítás javíthat a helyzeten. A papír esetében ez azonban korlátozott hatékonyságú, mert az új papírhoz mindig friss cellulózzrostokat és további energiát kell felhasználni, így ez önmagában nem jelent teljes megoldást.

Az e-könyvek esetében más területen jelentkeznek a problémák. Az eszközök gyártásához ritka fémekre – például kobalt, rézre vagy aranyra – van szükség, amelyek kitermelése jelentős környezeti károkat, valamint társadalmi és etikai problémákat okoznak. A bányászat energia- és vízigényes, élőhelyeket pusztít, ráadásul a nyersanyagok gyakran politikailag instabil régiókból származnak. Az elektronikai eszközök gyártása, kü-

lönösen az akkumulátorok és kijelzők előállítására nagy ökológiai terheléssel jár. Bár az eszközök használata viszonylag alacsony energiaigényű, de élettartamuk rövid (átlagosan másfél – két év) és újrahasznosításuk jelenleg rendkívül alacsony hatásfokú: az eszközök kis része kerül feldolgozásra, és abból is csak néhány százaléknyi nyersanyag nyerhető vissza, ezek problémái tovább bonyolítják a kérdést. Egyes számítások szerint több tucat elolvasott könyv után válhat kedvezőbbé az e-könyv környezeti mérlege, ami megnehezíti az egyértelmű összehasonlítást.

Fontos tanulság, hogy az ökológiai lábnyom önmagában nem elegendő szempont. A környezeti igazságosság arra hívja fel a figyelmet, hogy a környezeti károk és előnyök rendkívül egyenlőtlenül oszlanak meg. A leggazdagabb országok és társadalmi csoportok okozzák a környezeti terhelés jelentős részét, miközben a következményeket leginkább a szegényebb, sérülékeny régiók és emberek viselik, így módon a modernizáció új egyenlőtlenségeket hoz létre. A klímaváltozás, az erőforrások kimerülése és a bolygóhatárok átlépése ezért nemcsak technológiai, hanem társadalmi és politikai kérdés is. Az előadó szerint a megoldás nem pusztán új technológiákban keresendő, hanem az erőforrások igazságosabb elosztásában, a közösségi megoldások erősítésében és a társadalmi szemléletváltásban. A környezettudatos gondolkodás nem a fejlődés visszafordítását jelenti, hanem a mértékletesebb fogyasztás irányába való elmozdulást.

Ezt jól szemlélteti a könyvtár intézménye is: egy könyv ökológiai lábnyoma akkor a legkedvezőbb, ha minél többen használják, hiszen a közösségi hozzáféréseinek köszönhetően egyetlen példány több olvasó igényét is kiszolgálja, ahelyett, hogy egyetlen ember polcán állna.

Kis Noémi és Kostyál Csenge, a tatabányai József Attila Könyvtár munkatársai, *Mi vesz körbe minket?* címmel tartották zöldkönyvtári foglalkozásukat, amely alsó tagozatos diákok számára készült, és a szelektív hulladékgyűjtés fontosságára helyezte a hangsúlyt. A foglalkozás egy videóhoz kapcsolódó beszélgetéssel indult, amely a szemétfeldolgozás és a környezetszennyezés témáját dolgozta fel. Ezt interaktív feladatok követték, például a „hova dobjuk a hulladékot?” játék, valamint az újrahasznosítás folyamatának megismerése szemléltető ábrák segítségével. A gyerekek csoportokban dolgoztak, minden csoport egy-egy hulladéktípust képviselt, és közösen végeztek szelektálási feladatokat. Érdekesként szó esett még a hulladékszobrokról, valamint ezt követően a gyerekek egy játékos totó segítségével mélyítették el ismereteiket. A foglalkozás zárásaként újrahasznosított alapanyagból, WC-papír gurigából készítették figurákat.

Dr. Gébert Judit előadás közben

ZÖLD KÖNYVTÁR

A workshop összességében jól szemléltette, hogy a könyvtári foglalkozások hogyan tudják élményszerűen és interaktív módon közvetíteni a környezettudatosság fontosságát, miközben fejlesztik a résztvevők kreativitását, együttműködési készségét és kritikai gondolkodását is.

Dienes Éva, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Sárkányos Gyermekkönyvtárának vezetője *Nagy zöld küldetés* címmel tartott foglalkozást, ahol a könyvtár környezeti nevelést támogató jó gyakorlatát mutatta be. A résztvevők betekintést nyerhettek abba, miként lehet a gyermekeket játékos, élményszerű módszerekkel bevonni a fenntarthatóságról szóló tanulási folyamatokba. A foglalkozás a természet hangjaival segítette a ráhangolódást, majd egy tanmesén keresztül járta körül a túlfogyasztás problémáját. Az előadó kiemelte a csoportmunka jelentőségét, az aktív részvétel fontosságát, valamint azt, hogy a közös munka során minden gyermek pozitív élményben részesüljön és értékesnek érezze magát.

A középiskolás korosztálynak szóló *Természet a művészetben* című foglalkozást is lehetőség volt kipróbálni, melyet Mikolasek Zsófia, a tatabányai könyvtár igazgatója tartott. A program csoportalakítással indult, amelyhez fa tematikájú kártyákat használtunk, ami már az elején ráhangolt bennünket a témára. Ezt követően asszociációt segítő zenei aláfestéssel közösen készítettünk egy „erdő” témájú gondolattérképet, amelyben mindenki megoszthatta saját kapcsolódásait. A továbbiakban kisebb csoportokban dolgoztunk: különböző művészeti ágak (festészet, film, irodalom) mentén gyűjtöttünk olyan alkotásokat, amelyekben az erdő motívuma megjelenik. A kereséshez a könyvtár állományát is segítségül hívhattuk. A kiválasztott műveket játékos formában, activity elemekkel – mutogatással, körülírással vagy rajzzal – mutattuk be egymásnak, ami oldott, kreatív hangulatot teremtett. A foglalkozás második felében versekkel és novellarészle-

„Nagy zöld küldetés” foglalkozás résztvevői

tekkel dolgoztunk, amelyek az erdő különböző jelentésrétegeit mutatták meg. Egy feladatlap segítségével közösen elemeztük a szövegeket, majd csoportonként ismertettük a gondolatainkat. Különösen izgalmasnak találtam, hogy a feladatok a vizualításra is építettek: egy, az erdőről alkotott elképzelésünket kellett képi formában megjelenítenünk, akár kereséssel, akár mesterséges intelligencia bevonásával. A foglalkozás végén visszatértünk a kezdeti gondolattérképhez, amelyet az addigi élményeinkkel és felismeréseinkkel egészítettünk ki. Így jól láthatóvá vált, hogyan gazdagodtak és mélyültek a témához kapcsolódó gondolataink a közös munka során.

A konferencia hozzájárult ahhoz, hogy közelebb kerüljünk a környezettudatos szemlélethez, miközben számos új ötlettel és gyakorlattal gazdagodtunk. Emellett ráirányította a figyelmet a környezeti nevelés kiemelt jelentőségére, valamint arra, hogy milyen fontos szerepük van a könyvtáraknak a fenntartható fejlődés és a felelős gondolkodás formálásában.

Mizerák Andrea, Komiszár Karola – Csorba Győző Könyvtár

Képek forrása: <https://www.facebook.com/kemjamk>

ZÖLD KÖNYVTÁR

ÖkoKör – Együtt egymásért a fenntarthatóság jegyében

Tavasszal elindult egy új program a Csorba Győző Könyvtárban „Tiszta otthon ÖkoKör” címmel. A csoportot egy olyan kolléga koordinálta, aki a könyvtár Zöldkönyvtári munkacsoportjának tagjaként sikeresen elvégezte a Tudatos Vásárlók Egyesülete által szervezett ÖkoKör-csoportvezetői képzést. Az alábbiakban az ő beszámolóját olvashatjátok a programsorozatról.

Hat héten keresztül minden hétfőn összeültünk a Körbirodalom Gyerme- és Ifjúsági Könyvtár foglalkoztató szobájában azokkal a kollégákkal, akik hasonló szemlélettel, elszántsággal, kíváncsisággal és tanulási vágygal rendelkeznek. Délutánonként pedig egy kisebb csapattal hasonló lelkesedéssel vetettük bele magunkat a beszélgetésekbe. A résztvevőkkel közös célunk volt, hogy tudatosabban figyeljünk a környezetünkre, és

megtaláljuk azokat a lehetőségeket, hogy miként tudnánk kisebb ökolábnymot hagyni, vagyis „zöldebbé” tenni mindennapjainkat.

De talán kezdjük is az elején: mi is az az ÖkoKör?

A Tiszta otthon ÖkoKör a Tudatos Vásárlók Egyesületének szervezésében zajló program, ahol olyan közösségek épülnek, amelyek az együtt gondolkodást, együtt tanulást, majd ezek gyakorlatba áthelyezését segítik. Fontos témái a fenntarthatóság,

a zöld szemlélet, a tiszta otthon megteremtése, minél kevesebb hulladék és egyéb káros anyag használata nélkül.

A Tiszta Otthon ÖkoKör programsorozata során a két csoporttal számos olyan témával foglalkoztunk, amelyek a résztvevők mindennapjaiban már jelen vannak. Többen közülük tudatosan alkalmaznak környezetbarát megoldásokat saját maguk, családjuk és környezetük érdekében, a közös alkalmak pedig arra is rávilágítottak, hogy mennyi értékes tapasztalatot és tudást hordozunk magunkban, gyakran anélkül, hogy ennek jelentőségét teljes mértékben felismernénk.

Mindkét csoport erőssége a tudáson és tapasztalaton kívül a közösség erejében volt. A találkozásokat a gondolatok és a jó gyakorlatok megosztása, valamint a felismerések – „De jó, ezt én is így csinálom!” – tették különlegessé. Ezeknek az alkalmaknak nem az volt a céljuk, hogy valaki kész válaszokat adjon vagy tanítson, és nem a frontális ismeretátadáson volt a hangsúly. Sokkal inkább az egymástól való tanulás, a tapasztalatcsere, a közös gondolkodás és az együtt megélt öröm állt a középpontban – annak az öröme, hogy közösen tehetünk önmagunkért, egymásért és környezetünkért.

Az első alkalommal bemutatkoztunk, megérkeztünk, nemcsak testben, de lélekben is, aminek végül minden alkalommal teret adtunk különböző módokon, más-más kártyák, játékok segítségével. Megismerkedtünk egymással, hiszen mindenki más szemléletet és tapasztalatot hozott otthonról.

Majd elkezdtünk ráhangolódni a főbb témákra: konyha, öltözködés – lakástextil – mosás, takarítás – tisztítószeres, beltéri levegő. Szóba került, hogy ki milyen címkéket ismer, akár otthon a ruháikon, vagy a takarítószereken levőket. Ehhez kapcsolódóan bepillantottunk a kifejezetten ezekre az alkalmakra készített, a Tudatos Vásárlók Egyesülete által összeállított tájékoztató munkafüzetbe. Beszélgettünk az Egyesületről, munkásságukról, témáik fontosságáról, amelyek jellemzően a mi életünk részei is. Bemutatásra került honlapjuk, és beszélgettünk az informatív videókról, melyek alkalomról alkalomra újabb témákat vetnek fel, újabb információkat átadva, bárki számára érthető és élvezhető módon.

Arról is szót ejtettünk, hogy ki miért jött a foglalkozásra, mit vár a hat hét beszélgetéseitől. Abban mindannyian egyetértettünk, hogy jó olyanokkal lenni, akik hasonlóan gondolkodnak, és hasonlóan tenni akarnak a természetért, vigyázva bolygónkra. Nosztalgizva idéztük fel a konyhában használt eszközökkel kap-

csolatos emlékeinket: kinél melyik edény, fakanál melyik nagymamától öröklődött, vagy milyen hangja van, mikor az ember üveg vágódeszkán szeletel.

A háztartási takarítószeres témájánál sokunkban tudatosult, hogy ebben mi már mennyire „zöldek” vagyunk. Bár a csomagolóanyagokkal, flakonokkal még küzdünk, de egyre több mindenki használ otthon citromsavat, szóda-bikarbónát, ecetet, illóolajokat – hogy csak párat említsek a környezetbarát tisztítószeresek közül. Új recepteket tanultunk egymástól és a munkafüzetből a zsíroláshoz, a fürdőszoba-takarításhoz: természetesen ki is próbáltuk otthon, majd be is számoltunk egymásnak a tapasztalatainkról.

Úgy vélem, a ruházódásunkban is elég zöldnek bizonyultunk, mindenki kedveli a pamut és a len anyagokat, a second hand beszerzéseket, vagy az új ruha helyett a börcék nyújtotta vagy más családdal csereberélt megoldásokat.

A beltéri levegő tárgyköre sem elhanyagolható, így pl. a légfrsítők, szagtalanítás, szőnyeg- és kárpittisztítás lehetőségei. Remek ötletek jöttek, és még pluszban hasznosítottuk, hogy könyvtárban vagyunk. Nagyon hasznos könyveket találtunk ehhez és a többi, fent említett témához.

Szerencsére sorba jelennek meg újabb és újabb kiadványok a környezettudatosság, környezetvédelem jegyében felnőtteknek, gyerekeknek egyaránt, és nem elhanyagolható a múltban megjelent hasonló könyvek tudására sem. A csoporttagok kaptak is némi ízelítőt ezekből, egy válogatást, amit aztán akár ki is kölcsönözhetnek maguknak. Nagy Réka *Ökoanyu* könyvei, Farkas Livia: *Ennél zöldebb nem lesz!* vagy a *Zöldköznapi kalauz* is megtekinthető volt a foglalkozásokon.

A munkafüzetben rengeteg apró kihívást találtunk, ami segíti, hogy az általunk beszélt dolgok kézzelfoghatóvá váljanak, ne csak tapasztalattá, egyszeri kipróbálássá, de napi rutinná, amelyekből remélem, mindenki olyanokat vitt végül haza, amiket azóta is alkalmaz, jó kedvvel, könnyedén. Ebből ki-kí szervezgetett magának, az elején megbeszéltek szerint: semmi nem kötelező. Minden résztvevő olyat válasszon, ami a saját háztartásban nem zavaró, könnyed, családdal, ritmussal, életükkel összeegyeztethető.

Aztán ezek alakultak a hetek alatt, változtak, beépültek, hatékonyak lettek. Volt, aki lecserélte a műanyag kulacsát rozsdamentes acélra, vagy zsíroló helyett kipróbált egy szóda-bikarbónás receptet. Volt, aki előtte műanyag edényben melegítette az ebédjét a munkahelyen, de ráeszmélt arra is, hogy a mikroműanyagok mennyire károsak, s azóta tányérba meri az ételt, s úgy melegíti.

Együtt kipróbáltunk egy magyar márkájú mosólapot, ami többünknek bevált, megkönnyítve a mosást, s ráadásul a sok flakon, csomagolás felhalmozódását is csökkentette. Azóta közösen rendelünk.

A beszélgetések zárásaként mindkét csoporttal együtt csatlakoztunk a Bogárdi Aliz által szervezett Az Égervölgy áprilisban – Zöldövi Kirándulások 3. programhoz, amely alkalmával Papp Melinda és Vértessy Zsolt kalauzolt minket a természetbe. Ide családtagokkal mentünk, a szép időben volt lehetőség játszani, ehető növényeket kóstolni, beszélgetni, pihenni, töltődni. Jó társaság volt, sok nevetéssel, és persze fenntarthatósági ötletekkel, együttgondolkodással, a közösség erejével.

Gúth Csilla
ÖkoKör - csoportvezető

Évfordulók, amelyek újraolvasásra hívnak – Csukás, Janikovszky, Lázár

A magyar gyermekirodalom három kiemelkedő alakjára emlékezünk 2026-ban, akiket aligha kell bárkinek bemutatni: a 100 éve született Janikovszky Éva, valamint a 90 éve született Csukás István és Lázár Ervin életműve előtt tisztelgünk.

Születésük évfordulója kiváló alkalmat kínál arra, hogy újra felfedezzük műveiket, amelyek generációk képzeletét formálták, miközben finom humorral, bölcsességgel és mély emberséggel szólnak kicsikhez és nagyokhoz egyaránt. Ennek jegyében biztatnánk mindenkit, hogy nyírja le az égigérő fűvet a háza előtt, hátha újra feltárul a négyyszögletű kerek erdő, ahol talán még Picurral is összefuthatunk – vagy hogy is van ez? Cikkünkben három-három meghatározó művet ajánlunk újraolvasásra, amelyek ma is ugyanúgy szólítják meg az olvasókat, mint megjelenésük idején.

Janikovszky Éva

Ha én felnőtt volnék: Janikovszky Éva gyermekkönyveinek többsége Réber László jellegzetes illusztrációval jelent meg. A kettejük által megteremtett szöveges és képi dinamika nélkül nehéz is lenne elképzelni egy kötetet, annyira összefonódott a kettő.

A könyv ezzel a tételmonddal indít: „Minden gyerek tudja, még a legkisebb is, hogy rossznak lenni sokkal mulatságosabb, mint jónak lenni.” Innen indulva ismerhetjük meg egy kisfiú szemszögéből, hogy ő maga hogyan viselkedne fordított helyzetben, kifaragva a felnőttek értelmetlennek tűnő szabályait és elvárásait.

Égigérő fű: Poldi bácsi a tisztos parkőr, a hosszú szolgálati idő után végre nyugdíjba vonul, egy fájdalom van csupán, hogy köves bérházi udvarán nem terem fű. Ezt a problémát igyekszik orvosolni egy kisfiú, aki a ház lakóit bevonva próbál újra mosolyt csalni Poldi bácsi arcára. A szép zöld gyeptől vizuálisan is elérhető, így miután elolvastuk a könyvet, meg is tekinthetjük a Palásthy György rendezésében készült filmet is!

Szalmaláng: Sokan csíkos vagy pöttyös könyv formában ismertették meg ezt a művet, melynek témája örök: csetlések és botlások az első szerelmek körül. Főhősünk Palócz Vera, szegedi gimnazista először beleszeret egy színészbe, majd rögtön utána egy karmesterbe is, aztán születik egy levél... A történet érdekessége, hogy a későbbi kiadásokban választ kapunk arra is, hogy „mi történt azután?”, ugyanis az író annyi kérdést kapott erre vonatkozóan, hogy fontosnak érezte ezt is megválaszolni. A maga frappáns módján.

+1: Aki kíváncsi Janikovszky Éva életútjára, az vegye kézbe Komáromi Gabriella: *Janikovszky Éva* (Móra, 2014) című kötetét, ami kiváló áttekintést ad az író pályafutásáról.

Lázár Ervin

A nagyravágó fekete rigó: Ez a rövid kis történet ugyan *A Hétfejű Tündér* egyik darabja, de megjelent önálló kötetben is. Nagyszerű mese az önfelfogásról, amelynek főszereplője egy barátot kereső kisfiú és egy fekete rigó, aki tarka tollakat szeretett volna, persze a végén mégiscsak jobb belátásra tér az átváltozással kapcsolatban.

A kisfiú meg az oroszlánok: Az életmű egyik emblemikus darabja, főszerepben Petivel és Bruckner Szigfriddel, az oroszlánnal. Maga a történet a nyitottságról, a barátság fontosságáról és a méltó élethez, szabadsághoz való jog kérdéseiről mesél nekünk a fantázia és valóság keveredésével, ami pedig egyáltalán nem meglepő Lázár Ervin világában.

Szegény Dzsoni és Árnika: Boszorkány, tündér, király, szerelem, és vándorlás, melynek során végig izgulhatunk, hogy vajon Dzsoninak és Árnikának sikerül-e megszabadulniuk a Százarcú Boszorkány átkától, ami miatt egyikük mindig kacsaként van jelen. Számtalan módon feldolgozták: rádiójáték, film, színházi darab, hangoskönyv, imitt-amott még kötelezőként is feltűnik.

+1: Bővebb tájékozódáshoz segítségünkre lehet Komáromi Gabriella összefoglaló kötete, a *Lázár Ervin élete és munkássága* (Osiris, 2011) című kötet.

Csukás István

A kelekötya kiskakas: A legkisebbek meséje ez, amelyben az épp hogy csak megszületett kiskakas próbál ráakadni a hangjára, amihez körbejárja az udvart. A sok-sok próba (nyerítés, rőfögés, mekegés) után, végül napkeltekor minden a helyére kerül, miközben az, akinek olvassuk, megtanulja szépen az állatok hangjait.

Vakáció a halott utcában: Valahogy a könyvekben mindig izgalmasra sikerülnek a nyári szünetek, így van ez itt is, ahol 4 kamasz fiú rátalál egy kis utcára pár üres házzal, ahol egy izgalmas játékba kezdenek: megpróbálják életre kelteni az egykorvolt üzleteket. Feltűnik egy érdekes figura, Gajzágó, a hangjátékíró, majd előkerül egy halott és kezdetét veszi a nyomozás!

Süsü: Nagy valószínűséggel nem tudunk harcba szállni Bodrogi Gyula hangjával, aki valaha látta a bábfilmsorozatot, annak örökké így fog megszólalni Süsü. Ugyanakkor érdemes egy próbát tenni a könyvvel is, annál is inkább, mivel Süsü gyermekéről, Süsükéről is megjelent két további kötet, így aztán van mit átadni az egyfejjűekről azoknak, akik még nem ismerik őket.

Volt szó könyvekről, rajzfilmekről, de essen szó a diafilmekről is, hiszen a vetítéssel egybekötött mesélés legalább olyan élvezetes, mint ha csak könyvből olvasnánk.

Néhány cím a sok közül ízelítőül: *Bertalan és Barnabás*, *A Négyyszögletű Kerek Erdő*, *Radírpók*, *Szegény Gombóc Artúr* vagy akár a *Sün Balázs* is.

Csorban László – *Csorba Győző Könyvtár*
Képek forrása: mmke.hu; libri.hu; wikipedia.hu

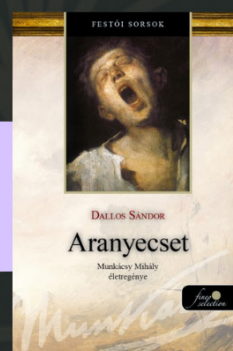
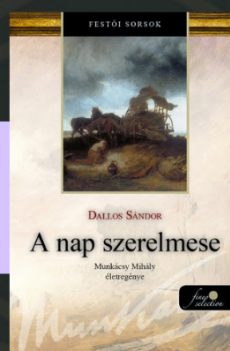

OLVASD ÚJRA! IRODALMI ÉVFORDULÓK 2026

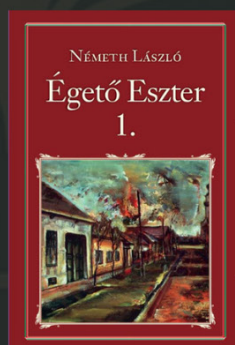
BÉKÉS PÁL 70

ZELK ZOLTÁN 120

DALLOS SÁNDOR 125

NÉMETH LÁSZLÓ 125

SZERB ANTAL 125

FONTOS ELÉRHETŐSÉGEK

Ellátási Térség	Referens	E-mail	Telefon
Mohácsi Ellátási Térség	Schmidt-Kovács Diána	fiestadiana@gmail.com	+36 20/389-9323
Pécsi Ellátási Térség	Mizerák Andrea	mizerak.andrea@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Pécsváradi Ellátási Térség	Gyurák Orsolya	gyurak.orsolya@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Sásdi Ellátási Térség	Umana Elena	umanaelena@gmail.com	+36 72/475-663
Sellyei Ellátási Térség	Kotora Boglárka	kotora.boglarka@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Siklósi Ellátási Térség	Kiss Adrienn	kiss.adrienn1985@gmail.com	+36 72/579 - 125
Szentlőrinci Ellátási Térség	Bali Máté	bali.mate@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Szigetvári Ellátási Térség	Vasvári Gergely	wasvary@gmail.com	+36 73/311-407
Villányi Ellátási Térség	Tóth Balázs	toth.balazs@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28104
Könyvtárbusz 1.	Csobán László	csoban.laszlo@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Molnár Ferenc	molnar.ferenc@csgyk.hu	
Könyvtárbusz 2.	Somogyi Krisztina	somogyi.krisztina@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Nagy László	nagy.laszlo@csgyk.hu	
KönyvtárMozi; Nyilvános könyvtárak	Márkus István	markus.istvan@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Rendezvényszervezés		bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28104
Informatika	Urvald Péter	csgyk.it@gmail.com	+36 72/501-500 / 28065
Folyóirat	Dériné Földi Katalin	fodi.katalin@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28011
Beszerezés, feldolgozás	Bali Judit	bali.judit@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Igazgatóhelyettes	Szöllősi Gréta	szollosi.greta@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28104

FILMPAKKOK GYEREKEKNEK

A fecske meg a szalmaszál
A hazudós egér
A hetvenkedő sün
A kevély kiskakas
A Pál utcai fiúk
A walesi bárdok
Boltosmesék
Magyar népmesék I.
Mesék Máttyás királyról

Mesél a kő
Mondák a magyar történelemből
Rege a csodaszarvasról
Szent Péter esernyője
Szörnyeteg Lajos jaj de álmos
Vacskamati virágja
Vízipók-csodapók

A Pendragon legenda
Állami Áruház
Az ötödik pecsét
Csinibaba
Hyppolit, a lakáj
Macskajáték
Megáll az idő
Mephisto

FILMPAKKOK FELNŐTTEKNEK

Moszkva tér
Régi idők focija
Rokonok
Szamárköhögés
Szegénylegények
Szerilem
Szindbád
Tízezer nap